

phetas et apostolos. Quia igitur non poterit per propriam malitiam omnes sibi subjugare, mittet satellites per mundum, et persequentur fideles per suos principes Apoc. 13 v. 16. *Et facient scilicet per principes seculi, qui homines cogent, ut bestiam adorent idest Antichristum, et quicumque non adoraverit imaginem bestiae occidatur.* hoc faciet praecozari, et ordinari per firmum statutum quod facient sui principes, quod fuit signatum Dan. 3. ubi datum est edictum, ut omnes interficerentur, qui non adorarent statuam auream quam fecerat Nabuchodonosor rex: unde multi timore ducti obedient eorum mandatis et adjungent se eis, inter quos erunt multi magni et parvi, pauperes et divites Apoc. 13 v. 16. *Et faciet omnes pusillos et magnos et divites at pauperes et (liberos et servos) habere characterem in dextra manu sua aut in frontibus suis.* Quod autem dicit omnes non est intelligendum, quod singuli, et de quolibet hominum genere convertantur, sed quia de quolibet genere hominum habebit aliquos et divites et pauperes et liberos et servos, quasi diceret, communiter recipiet omnes. Unde dicent meliorem esse doctrinam suam, quam

doctrinam Christi, qui solum venit ad pauperes et ipse pauper fuit. Hos igitur qui ad Antichristum convertuntur faciet habere characterem (1) scilicet signum aliquod apertum et patens, et imitationem bestiae in dextera manu idest in potioribus operationibus. Sicut est in latria quae est cultus, qui soli Deo debetur, (2) et in sacrificiis, et hoc, ut non videantur manifeste ministri Antichristi. Aut in frontibus, ubi maxime est locus apparentiae, ut sic et verbo et opere confiteantur Antichristum. Sed quia per ista non poterunt omnes ad se trahere, alium modum persecutionis et crudelitatis invenient, scilicet quod nullus sit ausus vendere alicui fidelium aliquod, aut emere ab eisdem, nisi obedient Antichristo Apoc. 13 v. 17. faciet scilicet Antichristus per principes suos hoc servari ne quis possit emere, (aut vendere) nisi qui habent characterem bestiae. (3) Aliter exponitur sic: Et faciet

(1) Glossa ord. In manu, et in fronte ponent signa, ut omnes Deum confiteantur suum verbo et opere Similia habentur ex Ambr. Haym. etc.

(2) 22. q. 94, 1. ad 2. et 3. d. 9. q. 1. ar. 2. q. 7.

(3) Ambrosius. scimus humanam vitam non posse sub-

ne quit possit emere veritatem spiritualis scientiae (1) per meditationem et studium. Prov. 23 v. 23. *veritatem emere, aut vendere idest distribuere temporalia in elemosinas, et pios usus pro spiritualibus thesauris.* Matth. 19. v. 21. *Vende quae habes (et da pauperibus,) et habebis thesaurum in coelo.* Vel vendere aut emere non poterunt sancti viri, idest servos Dei acquirere, ut dicit glossa. Vel sic *ne quis possit emere gladium*, scilicet praedicationis divinae, quia emitur studendo, et audiendo a sanctis doctoribus, et praedicatoribus, quia apostoli Antichristi hoc multum impedient, ne scilicet Scriptura secundum veritatem exponatur a catholicis doctoribus et praedicatoribus, et a fidelibus audiatur. Et tunc verificabitur verbum Apostoli 2. Timoth. 4. v. 3. *Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaccervabunt sibi ma-*

sistere nisi aut vendant aliquando homines, aut emant. Eo itaque Antichristi persecutio erga fideles crudelius grassabitur, quo eis hoc interdictum fuerit, sive quo vivere non poterunt. v. gloss. ord.

(1) Id ipsum insinuatur in glossa interline.

gistros. Aut *vendere* idest deponere tunicam mundanae conversationis per castigationem carnis in operibus paenitentiae. Ipsi enim falsi apostoli dicent, non esse paenitendum, sed vacandum deliciis et divitiis juxta illud Isai. 22. v. 13. *comedamus et bibamus, cras enim moriemur.* Vel ad litteram: boni, et electi habebuntur quasi excommunicati, ut nec eis vendatur aliquid, nec ematur ab eis. Et ex hoc erit magna anxietas et dolor bonorum, nisi habeant characterem in fide cordis; (1) aut nomen bestiae idest Antichristi in confessione oris (2). Vel characterem idest signum aliquod ad litteram ut sui cognoscantur, et alii interficiantur. Et affirmabunt se ex hoc adimplere scripturam.

Exod. 12. et 9 v. 4. ubi dicitur signa tau (3)

(1) Tunc enim fortitudinis argumenta praebunt quemadmodum legimus de melitis martyribus, qui licet duris acerbisque vexati tormentis, hilari tamen vultu, et corde jubilante cupiebant cum Apostolo dissolvi, et esse cum Christo.

(2) Ita sese gerent extorres a fide, qui eligent potius Deo offenso, vivere, quam Deo dilecto emori; quique in tempore tentationis recedentes a Christo, nomen Antichristo dabant.

(3) Tau in haebra. טו ultima est hebraeorum littera ט. Improperie admodum Tertullianus eam deducit ex alphabeto

super frontes virorum gementium et dolentium super cunctis abominationibus, quae sunt in medio ejus. Et postea sequitur v. 5. non parcat oculus vester neque misereamini; (v. 6.) senem et adolescentulum, et virginem et parvulum, et mulieres interficite. omnem autem, super quem videritis thau ne occidatis. Hanc ergo scripturam dicent, se illi complere cum persequentur omnes illos, qui non habent signum bestiae idest Antichristi. Unde illi qui signati erant signo bestiae idest filii perditionis non interficientur.

Graeco ut speciem Crucis praesererat. *Ipsa enim littera tau graecorum Tau nostra autem T speciem crucis etc. Videamus igitur quomodo ad hunc sensum reduci possit. Certe littera ipsa hebraica ט tau nihil affine habet cum Cruce ut inspicienti patet. Fortassis eadem littera in Samaritano ad formam Crucis accedere videtur* *℞* *quasi X nisi quod inferior lineola altius assurgit. Sed parum pro nihilo reputatur. Et sane ita reperio apud S. Hieronymum, quod tau nimirum in antiquis hebraeorum litteris, quibus usque hodie utuntur samaritani Crucis habet similitudinem. Non est parvi facienda alia expositio, si explicetur in puro hebraeo littera tau quae est initialis תורה thora doctrina, vel lex a radice פה פה פה fit. Unde sumi posset pro significatione eorum qui legem implent, quique idcirco salvi facti sunt. Antichristus ergo juxta S. Thomam hac scriptura abuteatur, ut faciem suam, quasi scripturae auctoritate ductum sese ostendens, ac ita tutius suam crudelitatem exercebit.*

Sequitur de modo, quem in persecutione tenebit. Ubi notandum est, quod pugnet contra duplicem populum, scilicet contra potentem populum, nobilem et divitem: 2. contra populum ignobilem et simplicium. Populus autem major sive fortior distinguitur in tria genera hominum; scilicet in clericos, et litteratos, in principes et milites, in mercatores et burgenses. Clericos autem, et litteratos expugnabit, et ad se trahet per rationes naturales, et per auctoritates scripturae, quas fraudolenter exponet, et depravabit. Erit enim Antichristus valde instructus in scripturis philosophorum, et antiquorum paganorum Dan. 8. v. 23. *Cum creverint iniquitates consurget rex impudens facie idest Antichristus, et intelligens propositiones v. 24. et roborabitur fortitudo ejus (1)*

(1) Haec licet plurimi dicta exponant de Antiocho Ephiphane, de quo in historia Machabeorum, tamen optime applicantur Antichristo, ut probari potest ex capitulo XI. Danielis, ubi habetur postilla marginalis in versic. 39. ubi dicitur, quod intelligi possunt haec prophetica dicta, vel de Antiocho, vel de Antichristo. Vide. *Bib. Sac. Vulg. Edit. notis illustrata juxta editionem Antonii Vitri Venetis. 1743.*

Job. 4. v. 10. *De ore ejus lampades procedunt* idest rationes philosophorum. Principes autem et milites et alios nobiles expugnabit, et ad se trahet per distributionem terrarum, et dignitatum Dan. 11. v. 39. *multiplificabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis et terram dividet gratuito* Ezech. 27. v. 33. *In multitudine divitiarum tuarum et populorum (tuorum) ditasti reges terrae,* idest principes et alios nobiles, et ex hoc laudabunt dicentes illud Zach. 11. v. 5. *Benedictus Dominus, divites facti sumus.* Sed revera pauperes erunt et miseri, quia istae divitiae cito deficient, et peribunt in afflictione maxima. Job. 20. v. 4. *Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocritae ad instar puncti* (1) Job. 21. v. 10. *ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt.*

Mercatores autem, et alios burgenses (2)

(1) V. S. Th. in Job. *Ad instar puncti, idest in momento pertransiet.*

(2) Michael del Mutino in repertor. ait verbo: *Dissidamentum Verbum burgenses, ibi positum significat ci-*

et alios divites, qui multum pecuniam diligunt expugnabit, et attrahet ad se per aurum et argentum et pecuniam. Dan. 11. v. 43. *Dominabitur thesaurorum auri, et argenti, et in omnibus pretiosis Aegypti* (1) et Dan. 11. v. 25. *in copia rerum omnium occidet plurimos.* Daemones enim revelabunt ei omnes thesauros occultos. Nam antiquitus cum moriebatur homo abscondebatur thesaurum suum, sperans, se redire post longum tempus, secundum quod aliqui philosophi posuerunt ad eundem locum, et vivere carnaliter sicut prius. Et ideo in sepulchris antiquorum paganorum frequenter invenitur thesaurus. Haec sepulchra aperiet, et manifestabit diabo-

ves, unde in Francia cives appellantur Burgenses. Diversi erant a rusticis; Ordericus l. 12. pag. 872. *Milites autem, et comprovinciales tam rustici, quam burgenses.* Alii vero censent burgenses efficere armatorum genus quoddam militibus inferior. Unde in veteribus chartis *Milites, et Burgenses* semper junguntur. Vide hujus nominis rationem apud *Glossarium latinitatis, Dufresne, Du-Cange tom. 1. lit. B.*

(1) Glossa interlinearis ait, de Antiocho, vel de Antichristo id dici. Et glossa ord. ex Theodoret. ait, magis intelligendum esse de Antichristo, *Magis Antichristo, quam Antiocho convenit.*

lus Antichristo. Job. 21. v. 32. *(Ipsa) ad sepulchra ducetur et in congerie mortuorum vigilabit* (1) Job. 41. v. 21. *Sternet sibi aurum quasi lutum.*

Populus autem minor distinguitur similiter in tria genera hominum, scilicet 1. in simplices, 2. in fortes, et firmos, 3. in

(1) Aliter hunc textum explicat. Vid. in loc. cit. et in c. 41. 21. exponit. *Aurum autem reputatur valde pretiosum inter res, quae in usum hominis veniunt, et quantum ad hoc (diabolus) sternet sibi aurum quasi lutum, id est quasi vile contemnit ipsum.* etc. Sed nil prohibet quominus exponatur etiam de Antichristo. Glossa enim ordinaria de Antichristo intelligit in lit. B. et D. E. De opinione philosophorum, et de thesauris in sepulchris obiectis adeo verum est, ut vel ipsi nos testes sumus. Undique enim effoditur terra, et in sepulchris et cavernis inveniuntur pretiosa quaeque. (Si ita progrediatur parum fortassis Antichristo relinquetur). In more fuisse prisco, ut in sepulchris nobilium, et regum ingentem vim auri, et argenti recondere, testatur Plutarchus de Semiramide, Stoboens in Eclogis, Diodorus Siculus, Herodotus, Q. Curtius. Sed fusius Joannes Kirchmannus lubeensis lib. 3. de funeribus Romanorum. Hamburg. 1605. Antichristum ergo expilaturum esse sepulchra omnium sententia est, qui de eo scripserunt. S. Anselmus in elucidario; Petrus Comestor in historia scholastica cap. 6. Eterianus de regressu animarum ab inferis cap. 23. Sed vide nostrum Malvenda lib. 7. de Antichristo c. 13. p. 33. Lugduni 1647. Invenimus nullum qui eo fusius, ac solidius de Antichristo locutus sit

perfectos, et poenitentes. Simpliciter trahet ad se, et expugnabit eos per falsos prophetas, et apostolos, qui decipient, et seducent eos suis blandis praedicationibus. De quibus dicitur Math. 7. v. 15. *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Fortes, autem et firmos coget per tyrannos, et tribulationes multas, et metum mortis. Dan. 8. v. 24. *supra quam credi potest universa vastabit et prosperabitur et faciet et interficiet robustos, et populum sanctorum secundum voluntatem suam, et dirigetur dolus in manu ejus, et cor suum magnificabit.* Apoc. 17. v. 6. *Vidi mulierem id est Antichristum, qui mulier dicitur propter molitiam, et promptitudinem, quam habebit ad exercendum omne malum contra homines sanctos: ebriam de sanguine sanctorum, et de sanguine martyrum Jesu* (1). Perfectos vero, et poenitentes expugnabit, et ad se trahet per falsa miracula, et similitudinem signorum Christi; faciet enim ut videatur ignis

(1) Eorum qui non timent testari esse Christum Deum glossa interlin. et in glossa ord.

descendere de coelo : sicut factum fuit super apostolos Christi in die pentecostes. Apoc. 13. v. 13. *fecit signa(magna), ut etiam ignem faceret de coelo descendere.* Simulabit se jam resurrexisse et fuisse mortuum, ut superius dictum est. De istis tribus dicit Dominus Matth. 24. v. 24. *Surgent enim pseudo Christi, et pseudo Prophetae quantum ad simplices inducendos, et decipiendos per falsam doctrinam v. 9. et tradent vos in tribulationem, et occident vos quantum ad firmos et fortes, contra quos pugnabit per tormenta multa, v. 24. et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in tentationem(1) inducantur (si fieri potest) etiam electi ; quantum ad perfectos, et poenitentes commovendos. Et ideo propter hastribulationes, et persecutiones satanas praedicitur solvendus circa diem iudicii ; quia dabitur ei libera potestas nocendi, et tentandi. Apoc. 20. v. 7. *Et cum consummati fuerint mille anni solvetur sathanas de carcere suo, et exhibit, et seducet gentes, quae sunt per quatuor angu-**

(1) Vulg. *In errorem.*

los terrae : Et congregabit eos in praelium, quorum numerus est sicut arena maris. Dicit glossa, cum consummati fuerint mille anni idest tempus praesentis saeculi (1), solvetur sathanas de carcere suo, idest relaxabitur ejus potestas, quae modo ligata est, ne tantum noceat, quantum vellet. Sed quid est quod dictum est, non solvetur nisi tempore Antichristi ? Constat quod sic saltem tribus annis cum dimidio ante finem. Quomodo ergo expositum est, quod mille annos, idest post finem seculi ? Respondeo. Verum est quod solvetur tempore Antichristi saltem tribus annis et dimidio ante mundi finem. Sed quia illud est parva positio temporis totius seculi. Propter hoc non excipit illud beatus Evangelista Joannes, secundum morem scripturae, quae sic consuevit facere ; scilicet non excipitur, ubi est parvus numerus respectu majoris. Ita videtur Augustinus, dicere XX. libro de civitate Dei cap. 13. (2) Sed po-

(1) Sumpto saeculo non pro determinato annorum numero, sed pro toto tempore ecclesiae usque ad tempus Antichristi ut habet postilla Lyran n. 1. in hunc loc.

(2) Nam ut inquit S. Augustinus loc. citato. *Annos mille idest annos omnes suos quaeque pars habeat diver-*

stea sathanas religabitur, et iterum cruciabitur ipse cum sociis, de cuius poena dicetur infra.

Dicto de persecutione Antichristi per se, et per suos, et de modo persecutionis, dicendum est de duratione persecutionum, scilicet quanto tempore durabit ejus persecutio. Ubi sciendum est, quod Antichristi persecutio durabit parum secundum quod habetur Apoc. 13. et Dan. 12. Dicitur autem in Apocalypsi 13. v. 5. *Data est ei potestas scilicet Antichristo facere scilicet mala praedicta menses XLII.* qui sunt tres anni cum dimidio, et licet futura sit maxima tribulatio, et persecutio; tamen propter brevitatem temporis minus timebitur. Idem quasi habetur Apoc. 11. v. 2. ubi dicitur *atrium autem, quod est foris templum, ejice foras (et ne metiaris illud) quoniam datum est gentibus et civitatem sanctam id est Ecclesiam conculcabunt Antichristus, scilicet*

sis a propriis prolixitatibus finiendos, ampliore sanctorum regno, breviori diaboli vinculo; aut certe quoniam trium annorum, et sex mensium brevissimum spatium est, computari noluisse credatur . . . et talia saepe reperiuntur in literis sacris, si quis advertat. Ita tom. 7. op. Venetiis 1732. pag. 591.

et principessui, et omnes de parte sua *mensibus quadragintaduobus.* id est tribus annis cum dimidio. Quod etiam facient falsi christiani similes gentilibus in conversatione, conculcabunt ecclesiam tempore Antichristi; et plus satis nocentur, quam gentes, quod fuit signatum 1. Machab. 7. v. 23. ubi dicitur, quod Alcimus, qui erat de judaeis, plus nocuit judaeis, quam gentes. De duratione autem persecutionis dicitur in Dan. 12. v. 6. 7. *Et dixi viro qui indutus erat lineis usquequo finis horum mirabilium? id est quanto tempore durabit persecutio Antichristi. Et audivi cum levasset dexteram, et sinistram suam in coelum, juravit per viventem in aeternum, quia in tempus et tempora, et dimidium temporis, id est usque ad tres annos et dimidium. Hebraeus animi nomine temporis accipit unum annum, per tempora duos annos, et per dimidium temporis medium annum, sicut dicit magister. (1)*

(1) Ita explicatur in postilla marginali in Biblia jam citata Vitre. *Id autem est tres annos cum dimidio.* Ita et Calmet intra unum annum, duos annos, et dimidium. In hunc loc. Item in postillis Nicolai de Lyra n. 6. in hunc locum.

Viso de persecutione Antichristi per se, et per suos, de modo persecutionis, et persecutionis duratione, videndum est de ipsius Antichristi morte. Ubi quinque videbimus. 1. de tempore mortis ejus. 2. de persona quae eum interficiet. 3. de loco ubi interficietur, 4. de modo mortis ejus, 5. de poena ejus et suorum sequacium post mortem.

§. Circa primum sciendum est, quod Antichristus interficietur postquam praedicaverint Henoc et Elias tribus annis cum dimidio, ut dictum est superius. Quod colligitur ex verbis Dan 7. v. 25. ubi dicitur quod: *(sermones) contra excelsum loquetur, et sanctos Altissimi conteret; et putabit quod possit mutare tempora, et leges. Et tradentur in manu ejus usque ad tempus et tempora, et dimidium temporis, sicut expositum est superius. Et postea sequitur v. 26. ut auferatur potentia, et conteratur et dispercat usque in finem.* (1) 2. Sequitur de persona quae Antichristum interficiet; quia Christus filius

(1) Idem habetur in citata Biblia.

Dei, (1) vel ministerio (alicujus), Christus vero auctoritate 2. Thess. 2. 8. *Tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, et destruet illustratione adventus sui eum.* Isai. 11. v. 4. *Spiritu labiorum suorum interficiet impium,* (2) idest Antichristum. Magister tamen dicit in historicis, quod audietur vox in aere dicens *moriaris*, et statim fulminabitur Antichristus.

Tertio sequitur de illo loco, ubi interficietur; quia in monte Oliveti. Congregabit enim multitudinem exercitus sui, et cum fuerit jam in supremo gloriae suae praemultitudine exercitus sui, interficietur ibidem in papilione Danielis

(1) Intelligitur interficiet; sequens periodus manca est; unde suppleri poterit per id, quod S. Doctor habet in 2. Thess 2. v. 8. ubi ait *zelus Domini exercitum faciet hoc idest zelus justitiae vel spiritu oris sui idest mandato suo, quia Michael interfecturus est eum (Antichristum) in monte Oliveti, unde Christus ascendit; sic et Julianus manu divina extensus est: et haec est poena praesens licet futura etiam aeternaliter punietur in adventu suo omnia illustrante.*

(2) Ita explicat ipse Angelicus in cap. XI. Isai. dicens: *Spiritu labiorum suorum idest in indignatione sua verbis expressa, interficiet impium idest Antichristum.*

11. v. 44. *Veniet in multitudine magna, ut conterat, et mortificet plurimos, et figet tabernaculum suum inter maria super montem inclitum et sanctum. Maria* appellat mare mortuum (1) et circumadjacentia maria, secundum consuetudinem judaeorum; quoniam congregationes aquarum appellant maria. *Montem inclitum et sanctum* appellant montem Oliveti propter dignitatem passionis et mortis Domini. (2) *Sequitur et veniet scilicet Antichristus usque ad summitatem ejus.* Hoc est montis Oliveti, et nemo auxiliabitur ei: quum scilicet interficietur a Christo. Sequitur de modo mortis Antichristi, qui erit triplex: primo interficietur subito Job. 34. v. 20. *Subito morietur, et in media nocte turbabuntur populi.* Secundo interficietur absque manu hominis Dan. 8. v. 25. *contra principem principum consurget scilicet Antichristus contra Christum, et sine manu conteretur.* Job. 34. v. 20. *auferent violentum idest Antichristum*

(1) Ita exponit postilla jam citata in Bibl. Vitrè ex S. Hieronymo.

(2) Ita appellatur in libris prophetiis, ut in hoc. cap. Danielis Vid. in post. cit.

absque manu. Tertio interficietur cunctis videntibus Job. 40. v. 28. *videntibus cunctis praecipitabitur.* Et sic morietur, et deficiet ille iniquus spiritu Dei percussus, et vulneratus, a quo vulnere nunquam sanabitur Jer. 30. v; 12. *insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.* v. 14. *omnes amatores tui obliti sunt tui, teque non quaerent; plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli propter multitudinem iniquitatis tuae; dura facta sunt peccata tua; feci haec tibi etc.* infra. v. 15. *Insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tuae, et propter dura peccata tua feci haec tibi etc.* Item notatur quod ex dolore mortis Antichristi principes, et sequaces ejus erunt obstinati in malo, et multi ex eis habebunt excaecatam intellectum, et ex nimio dolore blasphemabunt Deum, et cum videbunt, quod non poterunt tenere homines in servitio Antichristi, et eos ad eum trahere, erit eis magna poena, et ex nimia invidia ascendent in furias, ut quasi videantur comedere carnes proprias, Apoc. 16. v. 10. *(Quintus) angelus effudit phialam super sedem bestiae, et factum est regnum ejus tenebrosum et manducaverunt linguas suas prae dolore,*